

Τό παιχνίδι του Παιδιού μας ¹⁾

της κ. ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Χ. ΠΑΤΣΗ

Τόμοι όλόκληροι έχουν γραφεί και θα γράφονται ολοένα για το μεγάλο αυτό θέμα της Παιδαγωγικής: για το Παιγνίδι τοῦ Παιδιοῦ. Γιαυτή τήν τόσο παραμελημένη, από τό Παλαιό Σχολείο, έκδήλωση τῆς παιδικῆς ἐνεργητικότητας. Καιρός νά πούμε λίγα λόγια για τό παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ μας. Λίγα λόγια ἀπλά, μακριά ἀπό θεωρίες, βγαλμένα μέσα ἀπό τή ζωντανή καθημερινή σχολική, παιδαγωγική καί οικογενειακή μας πείρα καί ζωή.

Καί πρῶτα-πρῶτα πρέπει νά ἀλλάξουμε ὀλότελα τήν ἀντίληψη πού ἔχουμε πολλοί γονεῖς γιά τό παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ. Τό παιγνίδι δέν εἶναι «χαμένος χρόνος». Οὔτε «περιττή καί ἐπικίνδυνη ἀπασχόληση» τοῦ παιδιοῦ. Οὔτε «σπατάλη πολύτιμης ἐνεργητικότητας» κ.λ.π. Κάθε ἀντίληψη τέτοια πρέπει νά σβύσει ἀπό τή σκέψη μας. Θυμίζει μεσαίωνα. Θυμίζει τήν ἐποχή πού ἡ παιδαγωγική περνοῦσε τό στάδιο τῆς παθητικότητας καί τοῦ *hominunculus*. Σήμερα ἡ παιδαγωγική καί ἡ ψυχολογία μᾶς τό λένε καθαρά. Τό παιγνίδι εἶναι εὐλογία Θεοῦ γιά τό παιδί καί γιά κάθε ζωντανό ὄργανισμό. Μὲ τό παιγνίδι ὡς μέσο οἱ νιογέννητοι ὄργανισμοὶ (ὄσοι ἔχουν παιδική ἡλικία) ἀσκοῦν τό σῶμα τους, δυναμώνουν τοὺς μῦς των, μεστῶνουν τό σκελετό τους, ἀποχτοῦν ἐμπειρίες, ἀκονίζουν τό μυαλοῦδάκι τους. Μὲ τό παιγνίδι τοῦ τοῦ παιδάκι μας θά ἐξασφαλίσαι τή σωματική του εὐεξία καί τήν ἀρμονική του ψυχοσωματική ἐξέλιξη. Τό παιγνίδι βέβαια συνοδεύει τό παιδί σέ ὄλη τήν περίοδο τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Πολλές φορές τό συνοδεύει καί στήν ἐφηβική ἡλικία καί στήν ὄριμη ἀκόμη. Ἄλλ' αὐτό ὀφείλεται σέ πολλοὺς παράγοντες α) εἴτε γιὰτί ὡς παιδί δέν «ἔπαιξε» καί δέν «ἔζησε» τήν παιδιοσύνη του, β) εἴτε γιὰτί τό παιγνίδι τοῦ τώρα ὑποδύθηκε νέες μορφές: ἔγινε σπόρτ, ἀγώνισμα, προσετέθησαν νέα κίνητρα πού ἀλλοίωσαν τήν ἀρχική ἄδολη εἰκόνα τοῦ παιδικοῦ παιγνιδιοῦ. Ἐμᾶς ὁμως ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρει τό παιγνίδι τῆς κυρίως παιδικῆς ἡλικίας. Δηλαδή τῶν παιδιῶν μας ἀπό τόν 3^ο χρόνο μέχρι τὰ 12-14 χρόνια.

**

Ἀσφαλῶς πολλοὶ λίγοι θά εἶναι ἐκεῖνοι πού στίς μέρες δέν θά δέχονταν νά δικαιώσουν τό παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ θεωρητικά. Μα στήν πράξη τί γίνεται; Γιά

νά τό καταλάβουμε ἄς θέσουμε ἐμεῖς οἱ γονεῖς μερικά ἐρωτήματα στόν ἑαυτό μας. Τί κάνουμε π. χ. ὅταν βλέπουμε τό παιδάκι μας νά παίζει; Τί στάση κρατοῦμε; Τό ὑποβοηθοῦμε; Τοῦ παρέχουμε τόν ἀπαιτούμενο χρόνο, χῶρο, μέσα, συντροφιά γιά νά παίζει; Ἡ μήπως τό βομβαρδίζουμε συνεχῶς μὲ τίς προτροπές μας: «Πάλι παιγνίδι, Γιαννάκη;» «Ἄς τό παιγνίδι Μαιρούλα. Πᾶρε τό βιβλίο σου ἢ ἔλα νά μέ βοηθήσης» στήν τάδε δουλειά κλπ.

Γενικό εἶναι τό παράπονο τῶν μητέρων καί τῶν γονιῶν γιὰτί τό παιδί τους «παίζει κιδλο παίζει!» Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι χαρακτηριστικό γιά τήν ἀντίληψη πού ἔχουμε γιά τό παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ μας! Τό τροπάριο αὐτό δέν τό ἀκοῦμε μόνο ἀπό ἀμόρφωτες μητέρες. Αὐτό θά ἦταν δικαιολογημένο. Δυστυχῶς καί μωρφωμένοι γονεῖς, πού θεωρητικά ἀποδέχονται ὄσα λέμε ἐδῶ, στήν πράξη δείχνουν τό παράπονό τους γιά τό «πολύ ζωηρό» παιδί τους! «ὦ, νά μπορούσαμε μὲ ἕνα ἄρθρο νά πείσουμε ὄλους αὐτούς τοὺς καλοὺς γονεῖς γιά τήν πλάνη τους!» «Ὅχι ἀγαπητές μου μητέρες! Νά χαίρεστε γιὰτί τό παιδάκι σας εἶναι ζωηρό, παιγνιδιάρικο καί λιγάκι.. ἄτακτο! Μὴν καμαρώνετε ὅταν βλέπετε τό τό παιδάκι σας «ἤσυχος», «πρᾶος», «νωχελές» καί «σοφὸ σάν μεγάλο». Ἄν τό παιδί σας δέν παίζει πρέπει νά συμβουλευθῆτε τόν παιδαγωγό καί τό δάσκαλό του. Εἶναι σημάδι ὄχι κανονικῆς ψυχοσωματικῆς ἐξέλιξης. Τίς περισσότερες φορές ἡ αἰτία εἶστε σεις καί σπάνια ἡ ἰδιοσυκρασία τοῦ παιδιοῦ. Μά θά μοῦ πῆτε, ὅπως εἶναι φυσικό. «Τὰ παιδιά θέλουν νά παίζουν ὄλη τήν ἡμέρα. Ἄν τὰ ἀφήσουμε ἐλεύθερα δέν θά τοὺς μείνει καιρός γιά τίς ἄλλες ἀσχολίες τους, κυρίως τίς σχολικές. Καί σεις, κυρία μου, οἱ δίδασκαλοι καί μεῖς οἱ γονεῖς ζητᾶμε νά μωρφωθεῖ τό παιδί μας, νά μάθει γνώσεις καί δεξιότητες, ἀνάγνωση, γραφή, μαθηματικά, ἱστορία, γεωγραφία, χειροτεχνικές ἐργασίες καί τόσα ἄλλα μαθήματα. Τοὺς βάζετε καί κατ' οἶκον ἐργασίες. Κάνουν καί προμελέτες. Μαθαίνουν καί γλῶσσες, μουσική κλπ. Ἐμεῖς πάλι ἔχουμε καί τίς κοινωνικές μας συναστρο-

(1). Ἀπόσπασμα ἀπό τή μελέτη μου «Σχολείο καί Οἰκογένεια» πού γράφηκε γιά νά ἀνακοινωθεῖ στίς «συγκεντρώσεις γονέων» τῆς Ἀττικῆς Σχολῆς.

φές. 'Επιδιώκουμε σάν μητέρες, πού καμαρώνουμε γιά τά παιδιά μας, νά τά ἐμφανίσουμε λιγάκι στόν κόσμο! Νά ἐπιδείξουν τίς γλωσσικές, μουσικές κλπ. γνώσεις των! Δέ φταίμε συνεπῶς μονάχα ἐμεῖς γονεῖς γιὰτί δέν μένει χρόνος νά παίξουν τά παιδιά μας. Φταίνε ὅλοι. Μαζί καί τά σχολεῖα!...»

Θά ἦταν ἀδικο νά μὴ προσέξουμε τὴ μορφή αὐτὴ ἐμεῖς οἱ δασκάλοι. Πραγματικά πρῶτοι ἐμεῖς πρέπει νά φροντίζουμε—καί φροντίζουμε—νά ἀφήσουμε χρόνο γιά τὸ παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ. Πρῶτα-πρῶτα, ὅσο μπορούμε, προσπαθοῦμε νά προσδώσουμε παιγνιώδη μορφή στὴ δ)λία μας. Λέω, ὅσο μπορούμε, γιὰτί εἶναι καί μαθήματα πού δέν εἶναι εὐκολο νά πάρουν τὴ μορφή παιγνιδιοῦ, ἰδίως, στὶς ἀνώτερες τάξεις. *Ἐπειτα στὰ διαλείμματα ἀφήνουμε ἀνάλογο χρόνο. Τέλος ρυθμίζουμε ἔτσι τὸ ὄλο πρόγραμμα μας ὥστε νά μένει καιρὸς γιά παιγνίδι. Μερικά σχολεῖα βέβαια, σάν τὸ δικό μας, διαθέτουν καί γυμναστῆς καί τετραῖν καί ὄργανα γιά παιγνίδια καί ἀθλοπαιδιές. Στὰ φτωχὰ ἀγροτικά σχολεῖα οἱ δ)λοι βρίσκουν ἀπλά παιγνίδια καί ἀπασχολοῦν τὰ παιδιά. *Ἀλλωστε ἐκεῖ τὰ παιδιά ἔχουν πολλές εὐκαιρίες γιά παιγνίδι ὅταν βρίσκονται ἔξω στὴ φύση. *Ἀπομένει τὸ παράπονο τοῦ σχολεῖου ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Τὸ σ π ί τ ι εἶ ν α ι ἐ κ εῖ ν ο π ο ὗ κ υ ρ ῖ ω ς σ υ ν θ λ ῖ β ε ι τὸ παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ.

* * *

Καί νά λοιπὸν τί συμβουλεύουμε ἐμεῖς τοὺς γονεῖς σχετικά μὲ τὸ παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ τους:

1) *Ἄν τὸ παιδάκι τους—νήπιο ἀκόμη—δέν φοιτᾷ σὲ σχολεῖο, νά μὴ τοῦ στεροῦν ποτέ τὸ παιγνίδι. Νά τοῦ ἀγοράζουν διάφορα παιγνιδάκια, ἀνάλογα μὲ τὸ φύλο καί στὴν ἡλικία του. Νά τοῦ διαθέτουν κάποιον χῶρο νά παίξει. Νά προσπαθοῦν νά τὸ φέρουν σὲ ἐπαφή μὲ ἄλλα παιδάκια τῆς γειτονιάς του ὥστε «ἀπὸ κοινοῦ» νά παίξουν. *Ἐπίσης, τίς ἡλιόλουστες ἡμέρες, νά τὸ πηγαίνουν στὰ πάρκα. *Ἐκεῖ τὸ ἕνα μὲ τᾶλλο μαθαίνουν πολλὰ παιγνίδια. γλυστροῦν παίζοντας, τρέχουν, φτιάχνουν караβάκια κλπ. Εὐνόητο πῶς οἱ γονεῖς ἔχουν καθῆκον νά παρακολουθοῦν «ἀπὸ μακρὰ» βέβαια δηλ. ἀπὸ κάποια ἀπόσταση τὸ παιγνίδι τοῦ μικροῦ παιδιοῦ των. Καμμιὰ ἐπέμβαση. Μόνα τους βρίσκουν τρόπους νά τὸ ὀργανώσουν.

2) *Ἄν τὸ παιδί πηγαίνει σὲ νηπιαγωγεῖο τότε ἔχει ἐξασφαλισμένο τὸ παιγνίδι του ὥστε περιττὸ νά ἐπιμείνουμε τί θά κάνει τὸ σπῖτι. Τὰ παραπάνω ἰσχύουν καί γι'αὐτά.

3) *Ἄν φοιτᾷ σὲ δημοτικὸ σχολεῖο

πρέπει νά προσέχουμε νά ἀφήνουμε χρόνο στὸ παιδί μας νά παίξει. Παράλληλα ὁμως νά τὸ προτρέπουμε καί νά τὸ ἐνθαρρύνουμε νά ἐκτελεῖ καί τὰ σχολικά του καθήκοντα. *Ὅταν τὸ παιδί ἀντιληφθεῖ πῶς ἐνδιαφερόμαστε γιά τὸ παιγνίδι του, γιά τίς χαρές του, γιά τοὺς πόθους καί τὰ ἐνδιαφέροντά του, ὅταν ἀντιληφθεῖ πῶς ὄλη ἡ ζωὴ του παρακολουθεῖται μὲ ἀληθινὴ κατανόηση καί στοργή, νά εἶστε βέβαιοι πῶς θά διαθέσει πρόθυμα καί ἀκούραστα τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο καί προσπάθεια γιά νά ἐτοιμάσει τὰ σχολικά του καθήκοντα. Τότε δέν θά γράφει οὔτε θά διαβάζει σάν ἀγγαρία. Δέν θά ἀδημονεῖ πότε νά τελειώσει γιά νά παίξει. Γιὰτί θά ξέρει ἀπὸ πρὶν ὅτι ὅπωςδήποτε θά παίξει.

4) Φυσικά πολὺ θά βοηθοῦσαν οἱ γονεῖς τὴ σχολικὴ προσπάθεια ἂν μπορούσαν στὸ σπῖτι νά πάρουν τὴ θέση τοῦ δασκάλου καί νά μετατρέπουν τίς «κατ'οἶκον ἐργασίες» τοῦ παιδιοῦ σὲ θέματα τόσο ἐνδιαφερόμενα ὥστε νά τίς ἐκτελεῖ νομίζοντας ὅτι κάνει παιγνίδι. *Ὅμως μιὰ τέτοια ἀπαίτηση ἀπὸ τοὺς σημερινούς γονεῖς θά ἦταν οὐτοπική!...

5) Οἱ γονεῖς ἂς προσέχουν νά μὴ παραφορτώνουν τὰ παιδιά τους μὲ γλῶσσες, μουσικὲς καί ἀνάλογες ἀσχολίες ἀκαιρα καί ἰδίως χωρὶς νά συμβουλευθοῦν πρῶτα τὸ δάσκαλό του καί τὸ σχολεῖο του. Αὐτοὶ ξέρουν πότε καί πῶς πρέπει νά γίνουν αὐτὲς οἱ ἀσχολίες.

καί 6) Σὲ κάθε γιορτῆ, σὲ κάθε εὐκαιρία νά ἀγοράζετε παιγνίδια στὰ παιδιά σας φροντίζοντας νά ἱκανοποιήτε τοὺς σχετικούς πόθους των.

*Ἄς τυπώσαμε καλὰ στὸ μυαλό μας: τὸ παιγνίδι τοῦ παιδιοῦ μας εἶναι εὐλογία Θεοῦ. Μὲ αὐτὸ θά μεγαλώσει, θά ἀναπτυχθεῖ, θά μορφωθεῖ πολὺ καλύτερα ἀπ'ὄλους τοὺς παιδαγωγούς καί τοὺς δασκάλους τοῦ κόσμου. {Γιὰτί τὸ παιγνίδι ἔχει «ὀργάνωση ἰδεῶν» ὅπως περίφημα εἶπε κάποτε ὁ Ντιούι.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΤΣΗ